

Himalayan Project

Nr.33. - 16. årgang - Himalayan Project - Februar 2015

www.nepalhelp.dk
www.himalayan-project.dk

Bestyrelsen Himalayan Project

formand:	Torbjørn Ydegaard, Fjordvej 4, 6200 Aabenraa Tlf. 29 82 28 54 - tyde@ucsyd.dk
næstformand:	Flemming Worm - fotograf@wormphoto.dk
kasserer:	Niels Mathiasen - nielsjuulm@yahoo.dk
sekretær:	Allan Danfær - danfaer@mail.dk
medlem:	Thøger Berg Nielsen - bodildegnbol@hotmail.com
medlem:	Nanna Marie Kristensen - nannamarie.k@gmail.com
redaktør:	Kurt Lomborg, Kjeldbjergvej 34, 7800 Skive Tlf. 97 54 53 08 - klomborg@post11.tele.dk

17. Ordinære Generalforsamling

Mandag 2. marts 2015

kl. 1800 på Højslev Kro

På valg er Torbjørn Ydegaard, Allan Danfær, Thøger Berg Nielsen som genopstiller og Flemming Worm som ikke genopstiller. Desuden skal der vælges 2 suppleanter. *Meld meget gerne din interesse for Generalforsamlingen, men ellers meld dig i forbindelse med valg til bestyrelsen.*

Der vil blive serveret en let anretning (pariserbøf som sædvanligt) med øl/vand for **130 kr.**

Ud over Generalforsamlingens procedurer vil der blive vist billeder og fortalt historier fra årets gang i Upper Solu.

Husk tilmelding til klomborg@post11.tele.dk

Medlemskab - Nyt kontingent-år 2015!

Husk at du skal have fornyet dit medlemskab senest 22. februar for at have stemmeret på generalforsamlingen.

Personligt Medlemskab: 250 kr (kontingentet går til projekter i Nepal)

Ungdomsmedlemskab: 125 kr (studerende og unge med lavindkomst)

Støttemedlemskab: 125 kr (giver ikke stemmeret men kun foreningsstøtte)

Benyt vedlagte indbetalingskort eller overfør via homebanking.

Overførsel fra din konto til HPs konto: 8500 2651842339

eller Via indbetalingsfunktionen: +73< (tomt felt) +86316536<

Nu vrimler det efterhånden med mediesider for Himalayan Project. Vores gamle hjemmesider, www.nepal-help.dk, skal du bruge, hvis du vil have oplysninger. Nanna's nye side, www.himalayan-project.dk er under opbygning og er mere for hurtig information og lidt de- bat. Og så har Janaki og Namgyal åbnet en ny Facebook-side, som du finder med Himalayan Project Nepal, og jo mere du og dine venner Like'r den, jo mere får de skrevet. Prøv at søge Upper Solu på Youtube.com. Der er nu 3 fede små filmstrimler lagt ind.

Fotos: side 11 og 14: Namgyal Jangbu Sherpa - side 17: Inga og Aage - side 19: Inspicos - resten: Kurt Lomborg - Forside: Forældre-lærer-møde i Sagar-Bhakanje Skole - Bagside: Welcome to Themjeng.

Fremdrift

af Projektmager Kurt Lomborg

Der er sket noget dramatisk i Bhakanje. Straks vi kom over Lamjura passet, fik vi lidt frokost, højt deroppe tæt på himlen, med røde tomater og kunne ikke få lov til at betale. Hun henviste til drivhuset, som vi havde betalt halvdelen af, og det så rigtig fint og produktivt ud selv heroppe i 3½ km højde og hen på efteråret. Tomatplanterne var ved at visne hen, men bar stadig røde tomater. De sidste agurker var ved at blive lidt skurvede og chilierne havde tabt bladene. Men nede på jorden stod spinat og bladbeder tæt. Det var fra udsæden i eftersommeren, hvor forårets produktion var blevet opbrugt i køkkenet.

Lidt længere nede i Khare viste datteren os ind i drivhuset, med røde kinder og stolthed over at hun havde ansvaret for den daglige vanding. Også de havde et lille the-hus, som var blevet opgraderet med drivhuset.

Nede i Goyem med de 4 drivhuse, plejer ungerne at rende snotnæsede omkring i kulden eller sidde uvirksomme med fjerne blikke. Men nu var de sunde og rene med tomatkinder og i gang med konstruktive lege.

Længere nede i Sete skulle vi bo et stykke tid, så der fik vi smagt på drivhusenes velsignelser. Normalt fin-

der jeg daal bath morgen-middag-aften kedelig og uden væsentlig variation, men denne gang var der hele tiden en ny og rigelig curry til, fuld af kraft og vitaminer.

Og sådan fortsatte det som vi kom omkring i kommunen. Drivhuse overalt i dansk design som ligner et rigtigt hus. 69 styk hvor vi havde givet tilskud til halvdelen af plastikbeklædningen. Resten måtte familien selv ordne. Nu har 35 yderligere bestilt plastik hos os, så de er klar til foråret. Hermed vil hver tredje husstand have et drivhus. Vi havde medbragt 45 automatiske vinduesåbnere i vore kufferter

hjemmefra, som vi solgte til indkøbspris. Ikke alle syntes at de havde råd, men efterhånden som vi fik dem solgt gik det til sidst stærkt. Mange havde nemlig håbet, ligesom vi selv havde frygtet, at vi ville brænde inde med dem, så vi til sidst ville forære dem væk. Ejerne af de mest succesfulde drivhuse havde nemlig fundet ud af, at det skal passes som et spædbarn. Åbne halvt for ventilationen lidt oppe ad formiddagen og helt åben nær middag, og så lukke igen ad flere omgange hen på eftermiddagen. Og så vandingen. Ingen havde forestillet sig hvor tørstigt et drivhus kan være. Vi spurgte samtlige ejere hvor mange tomater, de havde omsat til penge i stedet for at spise dem selv. Den mest succesfulde havde solgt 100 kg og købte 6 vinduesåbnere, for hun ville for egen regning bygge to drivhuse mere. Flere havde solgt 50-60 kg og købte 1-2, mens de fleste som kun producerede 30-40 kg til eget brug ikke fandt åbnere nødvendige, og det var jo nok dem, der

havde allermest brug for dem. I alt blev der her i det første nybegynder-år produceret 3 tons tomater som havde skabt en indkomst på 66.800 Rupee. Og dertil kommer agurkerne, auberginer, lady-finger og ikke mindst de uundværlige chilier, som før skulle købes i Kenja marked, hvor prisen nu er faldet til en tredjedel fordi efterspørgslen er mindre.

Men det bedste af det hele er, at vi faktisk ikke så snottede børn i hele kommunen. De struttede alle af sundhed. De unge var ikke sløve som før, men knoklede omkring med markarbejde og volleyball. Forældrene har altid haft et vældigt smil på, men nu gik de omkring med en kluklatter, der startede helt nede i maven, hvor deres sædvanlige grå masse af enorme mængder kartofler og ris var blandet op med vellystigt rødt og grønt. Og de tandløse gamlinge viste stolte deres lille skrællekniv frem, som havde gjort de nye smagsoplevelser mulige for dem også. Nogle fortalte forundrede, at de havde kunnet sætte rationen af ris ned, når der var blandet grøntsager i maden. Indsigtsfulde turister og andre forbipasserende bemærkede også forskellen mellem vores kommune og de andre.

Lidt mindre iøjnefaldende var vores indsats på dyrkning i køkkenhaverne. Men her er produktionen i virkeligheden blevet forøget meget mere. Hvidkål har ingen markedsværdi længere, for der er kålhoveder alle vegne. Men det har blomkål og ikke mindst broccoli, som vi lige har ny-indført. Og eksotiske produkter som rødbeder, turnips, selleri, peberrod og rosmarin kommer på bordet. Og nu kan folk

med uro og rumlen i maven få sig renset ud med en stor portion gulerods-råkost.

Noget de færreste lægger mærke til er alle de nye toiletter med septiktank. For et år siden havde kun 5% af husstandene et toilet, hvor de ufordøjelige rester forsvandt af syne, 60% havde åbent kompostlatrin, mens de sidste 35% var free-shitters i marken. Men her et år senere har 93% et "moderne" toilet at aflevere resterne fra drivhuset i. Og ingen har givet dem tilskud. Vi påstår med stor sikkerhed, at det er vores WEP program der har skabt dette kvantespring. Ingen nabokommuner kan overhovedet fremvise noget tilnærmelsesvist tilsvarende. Dette fremskridt har utvivlsomt også indflydelse på den omsiggribende sundhed. Et problem, som ingen endnu har overvejet nærmere er, at nu går markerne glip af omkring 145 tons gødning om året.

For 3 år siden havde 53 husstande i alt 2.051 the-buske, nu har 89 husstande 48.423 the-buske. Kolossal fremgang, men langt de fleste har dog satset forsigtigt, for kun 9 familier ejer 77% af alle buskene. Men tusindvis af stiklinger står og venter på udplantning. Nogle er dog

Kamala med den skudspids der kan blive til the

blevet overraskede over at de unge buske kræver megen pasning. I sommerperioden skal der luges hver 2-3 uger og gødes med kompost indeholdende komøg.

Vores WEP (Women Empowerment Project) med støtte fra vores ambassade i Kathmandu er nu ved at afslutte. Ambassade-projektet ophører nu til marts. Her i efteråret gentog vi nøjagtigt den samme spørgeundersøgelse, som vi lavede i starten af WEP for 2½ år siden (*du kan finde rapporten på hjemmesiden*). Selv om vi har haft nogle alvorlige ledelsesmæssige proble-

mer undervejs, så viser denne "Baseline Survey" at WEP har været en stor succes. Den har skabt en helt ny bevidsthed i og om samfundet og tilført en masse ny viden, især om fødevarer, deres dyrkning og betydning. Alle de små micro-credit-foreninger og den fælles kvindebank har skabt lidt omsætning i samfundet, men ikke mindst en forståelse af hvordan penge fungerer. Men når det er sagt, så må vi også erkende, at der er områder,

Vores egen demonstrationshave i Sete

hvor WEP ikke er slået igennem. Jeg tør ikke afgøre, om det er WEP stabens skyld, eller om samfundet bare ikke er kommet dertil, hvor de kan forstå meningen.

Vi har forsøgt at etablere Andelsforeninger, men de færreste forstår selv de simpleste dele af andels-tanken. Men hvordan skulle de dog også det. Hvor mange danskere forstår andelsbevægelsen, selv om den har en meget høj andel i udviklingen af vores samfund op til i dag. I Bhakanje er de ikke engang kommet til den endnu. Men vi har da fået etableret kvinde-andels-banken og The-kooperativet, og nu får de deres egne erfaringer efterhånden som de løber ind i problemer og problemstillinger, og så må vi om et år eller to sende organisations-eksperten derop, som formodentlig blot vil fortælle dem det samme, som han allerede har fortalt, men som de ikke dengang var klar til at forstå.

Men endnu vanskeligere var det med min store satsning på, at de skulle forstå deres fælles ansvar for driften af deres små klinikker, som får meget lidt tilskud udefra. Det var sådan set min optakt til, at jeg gerne ville introducere skattebetaling, sygeforsikring, sygekasse og solidarisk hæftelse i samfundet. Men den gik overhovedet ikke. I vores Baseline spurgte vi "hvem er ansvarlig for økonomien i klinikken" og i 2012 svarede 67% at de ikke anede det, men i 2014 svarede 91% at det er vi alle i fællesskab. Men så ville de til gengæld gerne have en rigtig læge i klinikken i stedet for de mere eller mindre erfarne sygehjælpere. Det var jo dejligt med den forståelse, men næste spørgsmål var, hvad de så ville betale for en kon-

sultation, og her svarede 80% at det skulle være gratis, mens de 20% der var klar til at betale, kun ville give i gennemsnit 65 øre for en konsultation. Regner vi den betaling ind i antallet af årlige konsultationer i kommunen, så er der til små 1½ uges løn til en læge. Det kan godt være at vi skal vente et halvt hundrede år, før vi forsøger den øvelse igen.

Hvordan går det så med al den sundhed og forståelse i forhold til skolen, som vi jo har satset på i så mange år? Fantastisk! Vi møder sunde og friske skolebørn i nyvaskede skoleuniformer, hvor der står en røg af billig indisk parfumeret sæbe efter dem. I skolen er de langt mere disciplinerede og mindre frække end før. Det påstås at lærerne også er blevet bedre både disciplinært og pædagogisk, hvilket vi dog har svært ved at se. Uden kvaler kommer de for eksempel konsekvent 10-15 minutter for sent til timerne og går 10 minutter før. Men vi tror dog på, at vi kan få en masse til at ske fremover. Vi har af PONA Foundation fået en pæn sum penge over en længere årrække til forbedring af undervisningen i Bhakanje Skole, og her i efteråret gav vi den hele armen. Vi havde

fanget en lidt irriterende og overklog pædagog, Puskar Joshi, til at give de modvillige lærere et kursus i undervisningsmetoder, men han formåede at fange deres opmærksomhed og lyst til at lære, ved at være venligt konfronterende og smilende kritisk. Hans overordnede vurdering af de 13 lærere er, at deres viden og intelligens er imellem OK og stor, men at ingen af dem ved ret meget om, hvordan man underviser, hvilket dæmper deres lyst til at undervise og dermed deres engagement i at være en skolelærer. Og dette fører til, at de prioriterer egen velbehagelighed frem for deres arbejde. Puskar's påstand er, at hvis vi kan give dem flere redskaber og metoder til at undervise, så vil de selv automatisk blive glade, stolte og engagerede fagpersoner. Og der var faktisk noget der tydede på at han har ret, og det efter bare 6 dages træning. Han lavede et skema med 14 punkter til vurdering af lærernes evner som undervisere og planlæggere, altså ikke deres viden, og her fik vores egen engelsklærer, som nu gennem 10 år er blevet aflønnet af os, bundkarakter, mens den gamle næsten blinde, Dharma Sir, fik topkarakter. Vores egen lærer, Nuru, er et godt og ærligt menneske med et næsten Oxford-engelsk, som

bare ikke forstår virkeligheden til fulde. Disse to yderpoler blandt lærerne besluttede sammen, her i de 6 ugers vinterferie, frivilligt at give ekstraundervisning til de elever, der måtte ønske det. Imponerende, ikke? Næst ringeste vurdering tilfaldt den anden engelsklærer, så der er måske ikke så meget at sige til, at det er svært at snakke engelsk med de unge i Bhakanje. Næstbedste lærer er slet ikke lærer, men skolens kontorassistent, som meget hellere vil undervise end at sidde og føre protokol. Tredje bedste vurdering tilfalder den dovne lærerinde som pjækker rigtig meget, og når hun endelig er der, for det meste sidder ude i solen udenfor klasseværelset. Fjerde og femte bedste tilfaldt de to alkoholikere.

Men netop som vi blev glade for Puskars indsats og var klar til at lade ham give lærerne træning hvert kvartal, så fik han en friplads til at skrive doktordisputats i USA. Så nu skal vi ud og finde en ny som forstår vort koncept.

Ulla og Nanna fra PONA tog sig af motiveringen af eleverne. De fandt frem til skolens mest håbefulde elever, inviterede dem til interview, og uddelte en pengepræmie til de yngste af dem, og til de ældste af dem et års scholarship sat ind

på deres personlige konto i kvindebanken. Et scholarship, som de kan kvalificere sig til at få igen næste år ved fortsat at klare sig godt, og ved at give lektiehjælp til deres skolekammerater. Præmierne blev uddelt foran alle skolens elever, forældre og

Lærerstaben holder frokostpause på træningsdagen

lærere. Det var enormt dejligt at se, hvor glade og stolte de blev og hvordan forældrene blev selvlysende. Især fattigpigen Lhamu i 7. klasse, som jeg næsten smed ud af vores scholarship program for 2 år siden, fordi hun var svag i skolen, pjække-de og skulle hjælpe en masse derhjemme. Men hun fik en sidste chance dengang. Og så tog hun fat. Nu er hun nummer et i klassen. Hun sad resten af ceremonien med rank ryg, saligt smil og strålede som en sol. De nyeste rapporter fra skolen fortæller, at konkurrencen om at blive trukket frem foran de andre næste efterår, er gået ind.

Nanna lavede nogle sjove seancer med klasserne fra 6 til 10. De fik et stort ark karton og en masse farveblyanter, og så fik de besked på at tegne Bhakanje, som den vil komme til at se ud i fremtiden. Mindre end 10% af eleverne har nogensinde været udenfor Bhakanje, men de forestillede sig alligevel asfalterede veje med busholdeplads, police check post, rundkørsel, trafiklys, vejskilte og fodgængerovergang, og endog en motorvej. Nogle var en smule realister og havde lavet en helikopter

landingsplads, men nogle havde lavet en international lufthavn med Thai Air fly. Der kommer også højhuse med 7-12 etager, og deres flotte skole er blevet erstattet med en moderne kæmpeskole i 4 etager med skolebus og endog et universitet. Der kommer også et shopping center, stort hotel, kæmpe biograf, stort fodboldstadion, cricket grund, pool house, hospital med ambulance, radiostation, blomsterpark, fiskedam, svømmebassin, elværk, klokketårn og et stort flot hus til ungdomsklubben. Og i 10. klasse havde de husket den the-fabrik, tøj-fabrik og industribygning, der skal bane vej for denne vision om Bhakanje City.

Nanna prøvede også en anden fin aktivitet. Hun delte klasserne op i to hold og gav dem hver et digitalkamera, hvormed de skulle dokumentere tilstande som ven-skab, vrede, glæde og sådan noget. Det kom der faktisk rigtig mange spændende fotos ud af fra børn, der aldrig selv tidligere har rørt ved at kamera.

Forældrene skulle også aktiveres så vi inviterede til fællesmøde og 65 forældre mødte op, mange langvejs fra (*forsiden*).

Halvdelen af skolens forældre. Uden varsel blev de hver enkelt bedt om at rejse sig og på under 1 minut at udtrykke deres holdning til skolen. Og det var imponerende at opleve, at lige på nær et par generte koner, så formulerede de med høj og klar stemme en klage, en ros eller blot en konstatering. Det kunne have ført til en god debat, hvis Puskar havde forstået at udnytte situationen. I stedet fik lærerne lov til at snakke i 10 minutter hver og bestyrelsesformanden i ½ time og så døde det møde. Men det skal prøves igen med en anden styring, hvor forældre og lærere skal kunne argumentere og udveksle synspunkter på lige fod, uden at det skal have lov til at udarte.

Vi sluttede hele dette PONA-forløb af med at lave en Bhakanje School Baseline Survey. En slags hjemmelavet PISA-undersøgelse, som vi kan gentage om nogle år for at se, om vores uddannelsesprojekt har ført til en udvikling. Dels et ark spørgsmål om deres personlige forhold til at gå i skole, og dels et ark opgaver som vi havde

Baseline Survey

fået designet til hvert klassetrin af en skolelektspert i Kathmandu. Det er interessant at se, at eleverne generelt har en meget positiv holdning til skolen, til lærerne, til undervisningen og til deres fremtid. Men det var ret deprimerende at opleve hvor lavt et niveau af viden, de sad inde med. Kun én pige kunne svare rigtigt på 95% af spørgsmålene mens de næstbedste par stykker var nede på 60% og hovedparten af resten var helt dernede, hvor deres svar lige så godt kunne være tilfældig afkrydsning (*du kan finde rapporten på hjemmesiden*).

Vores lille skole i Chhimbu, som vi byggede i 1999 har det sådan set vældig godt. Oprindeligt havde vi 56 elever, men nu har vi kun 32 plus 7 i børnehaveklassen. Vi har selv brugt en del energi i landsbyen på at forklare om familieplanlægning, så vi er såmænd selv skyld i det faldende børnetal. Med lærerne er det gået den modsatte vej. Oprindeligt var der 3, men nu er der 5, hvoraf den ene dog lige har sagt op for at flytte til hovedstaden. Indtil nu har vi drevet skolen i samarbejde med Ministry of Education, Skivehus Rotary Klub og PONA-Foundation, men nu er pengekassen ved at gå tom. Hvis det ikke lykkes at finde nye sponsorer, så må vi til april 2016 lukke vores private

Chhimbu Primary School

Chhiringkharka School Committee Chairman

synd, for det er virkelig en dejlig lille skole med en flok usædvanligt skønne og charmerende børn og lærere. Og så kan de fremvise kommunens bedste resultater for en underskole. Vi skal bruge 20.000 kr årligt, så de af jer der har en "rig onkel", må meget gerne henlede opmærksomheden på denne, vores lille juvel i Himalaya.

I Chhiringkharka havde de fået et halvt år til at udgrave byggegrunden til den nye skole med frivillig arbejdskraft. Men der var jo god tid, og så kunne det jo være at jeg ville betale nogen for at gøre arbejdet, så da de 5 måneder var gået, var der stadig kun stukket lidt i jorden. Da de inviterede mig til at komme derop, så afviste jeg med besked om, at jeg ville ikke komme før de var færdige. Så kom de i gang. Daglig knoklede 25 til 45 frivillige, men arbejdet var langt hårdere end de havde regnet med. Jorden var klæg og der var mange store sten. Kort før jeg skulle til at hjem, kom de med gaver og ydmyge bønner

del af skolen, og lade den køre videre udelukkende som en offentlig skole med 2 lærere, 1 børnehaveklasse lærer (med en månedsløn på 265 kr), 1 pedel og ingen ekstraordinære bevillinger. Det er

og bad mig om at komme derop, selv om de ikke var færdige. Modvilligt føjede jeg dem, og det var godt. Det var en vild oplevelse at se alle de frivillige knokle med fuld energi og humør fra morgen til aften. Jeg lavede en nivellering for dem og de blev ikke engang skuffede da de skulle grave yderligere 3½ meter ned inde i hjørnet af grunden. De grinede og gik straks i gang. Jeg filmede arbejdet. Hvis du ikke allerede har set filmen, så gå ind på youtube.com og søg på Upper Solu. Det er en oplevelse.

Vi har fundet en ny samarbejdspartner, Human Practise Foundation, som er en lille gruppe energiske kvinder, hvis arbejde består i at være gode til at skaffe penge til udviklingsprojekter især i Nepal, og vi er gode til at lave projekterne og få dem til at hænge sammen, så her må være basis for det perfekte samarbejde. Og vi har en hel stribe af nye store og små projekter at gå i gang med.

The-produktionen er rigtig spændende. Om 2-3 år vil mindst 50.000 the-buske være klar til produktion af mindst 10 tons the. De eksperter, vi har snakket med, mener at både vores klima og the-buskens type er de bedst tænkelige. Vi har fået 35 af de 89 the-dyrkere til at danne andels-

Chhiringkharka frivillige jordarbejdere

Pernille og Chipo med en lokal skønhed med en flot kjole

selskabet "Sagarmatha Organic Tea Producers and Processing Co-operative" og lige nu venter vi på, at de begynder at opføre sig som en andelsforening. Men the-produktion behøver strøm; i perioder en masse strøm, og det er ikke til rådighed i øjeblikket i det misligholdte vandkraftværk. To energiske mænd er gået i aktion, støttet af en solid gruppe, for at erstatte det gamle elværk med et nyt, dobbelt så stort, og det ser ud til at være meget tæt på at lykkes. Næste skridt er, at der skal laves en vej op i området, og det er netop ved at ske lige nu, hvor en gravko langsomt graver sin egen vej frem hele vejen op igennem kommunen til Lamjura Passet. Så om 1-2 år vil en traktor kunne køre til Bhakanje. Og så er det, at vi skal have lavet en fabrik, hvor man kan producere en ensartet og højkvalitets sort the. Og afsætningen er allerede ved at blive forberedt ved at markedsføre en god the fra Østnepal til Danmark og det Europæiske marked, så vores "Bhakanje Organic Himalayan Highland Tea" bare kan tilføjes, når den er klar.

Det var fantastisk at sidde oppe

i Sete og dagdrømme sammen med the-producenterne, mens vi smagte på deres første få 100 gram the og sammenlignede med de kvalitets-the'er, som jeg havde med fra Kathmandu. Vi regnede på antallet af sæsonarbejdere, fabriksarbejdere, fabriksledelse, dividende, aktie-afkast, strømforbrug, en varebil og forestillingen om et vækstsamfund, hvor Kenja bliver en rigtig by. Vi blev lige så fantasifulde som skolebørnene i Bhakanje.

Men the-produktion kører kun for alvor i perioden april til november med mulighed for en smule specialproduktion i løbet af vinteren. WEP har givet et sy-kursus til de kvinder, der havde lyst. Vi har jo længe ønsket at lave en "Skoleuniformfabrik" i Chhimbu, men nu er den plan endeligt droppet, da kvinderne i Chhimbu udviser alt for lidt energi. Men en solid gruppe piger og kvinder i Kenja er nu gået i gang med at producere forskellige slags klæder, og endda tjene lidt penge på det.

Vi har jo længe snakket om et forsamlingshus i Kenja, men ingen donorer er rigtigt interesseret i at støtte sådan et. Men flere kunne godt være interesserede i en systue. Men forsamlingshuset er faktisk meget vigtigt for udviklingen i områ-

Ang Dawa ser til sine the-buske

det. Så hvorfor ikke lave en bygning med to etager. Det gik jo fint med den flotte bygning i Bhakanje Skole. I underetagen et stort mødelokale med scene, køkken og lager. Ad en udvendig trappe op til første sal med en åben entre med udstilling ved siden af et åbent rum med plads til 3 væve. Ved siden af vævene et komfortabelt sofaarrangement til strikkeklubben. Midt i rummet et stort bord til tilskæring omgivet af symaskinerne. I et hjørne på gulvet plads til kurvefletterne. Bagest i rummet tre værelser til handicraft lager-rum, et lille lagerrum til vores forening og et kontor som vi kan dele. Toilet i gården. I skulle have set kvindegruppen, da jeg forelagde dem den plan. De holdt vejret til jeg var færdig med at tegne og fortælle med fingersprog og de få nepalesiske ord jeg kender, og så sprang de i vejret grinede, klappede og dansede omkring. Et par kram blev det også til. Så Kenja Women Group og jeg er solgt til idéen, som jeg bare skal have ordentligt beskrevet og solgt.

Men det indtil nu største projekt, vi har været involveret i, er så småt klar i Chaulakharka i nabokommunen. Det er en stor centralskole, hvis underskole dækker 3 sogne, mens mellemskolen dækker hele

kommunen og "gymnasiedelen" dækker hele 4 kommuner. Men det er så sølle, som det kan være. Kun to bygninger er værd at bevare, selv om de er uden glas i vinduerne og uden vægbeklædning, men det kan dog ordnes for ret få midler. Men seks bygninger er designet til lavlandet med masser af utætheder og frisk luft, men heroppe i højderne er frisk luft ensbetydende med kulde. Skolemøblerne er under al kritik. Vi så ikke en eneste velfungerende tavle. I biblioteket lå udelukkende aflagte bøger og kladdehæfter fra flere år. I fysiklokalets støvede skab nogle få instrumenter, der ikke har været rørt i flere år. Eksamensresultaterne er elendige. Et godt stykke under Bhakanje skole, som heller ikke er for god. Ret få klarer mellem-skoleeksamen og endnu færre "studentereksamen". Det er især de højere klasser de svigtes. Kun 46 elever fra 4 kommuner i gymnasiet. Om det bare er skolen, eller om lærerne også er en medspillende årsag er svært at afgøre. Der går 351 elever, men det burde snarere være 600. Der er i øvrigt kun ét eneste toilet til alle de elever. Hvem gider gå på sådan en skole, hvis man kunne finde et alternativ.

Hvordan kunne det gå så galt? Jo, for nogle få år siden i den ustabile periode

lige efter maoist-perioden gav District Education Office (DEO) en pæn sum penge til etablering af et toilet og to bygninger, men skoleinspektøren og skolebestyrelsesformanden stak pengene i lommen og levede roligt videre. Der gik et års tid før nogen

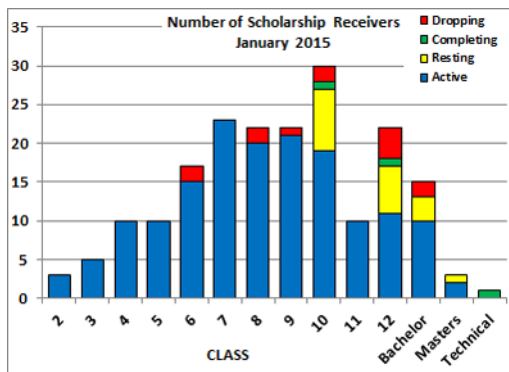
Nej, det er ikke en kostald - det er en skole

beslattede at politianmelde dem og igen et års tid, før de blev dømt til at betale tilbage. Men det skete der ikke rigtig noget ved, før en af lærerne brokkede sig så meget at han blev slået ihjel. Politiet har endnu ikke fundet den eller de skyldige, for "ingen" ved noget. Først derefter blev begge tyvene fyret, en ny inspektør ansat og en ny skolebestyrelse valgt. Men stadig er ingen penge blevet leveret tilbage og DEO har lagt skolen på is indtil det sker. Så derfor denne udsultede tilstand.

Vi er nu ved at få en aftale i stand med både DEO og amtet om, at hvis vi nu bygger en helt ny super-skole, så vil de lade denne situation ophøre. Og det ser faktisk ud til at en større offentlig pengekasse kan blive åbnet i en årrække, så lige nu venter vi blot på at få at vide hvad planerne er i DEO og distriktet, så vi kan bygge, så det passer til planerne.

Men også her venter vi på, at vejen skal blive udbygget i løbet af i år. Byggematerialer er rigtigt dyre i Chaulakharka, men når traktorvejen op på bjerget kan benyttes, så kan vi transportere billigt tømmer og sten ned til byggeriet. Det bliver et kæmpe projekt. Bare det at hjælpe alle de børn og unge til en rimelig skolegang, men også rigtigt spændende at starte stort set fra nulpunktet og få noget virkelig stort ud af det. Det bliver vores 11. skole. Men det har aldrig været så sølle et udgangspunkt som denne gang.

Scholarship programmet er lidt bøvlet for tiden. Hovedårsagen er, at vi afsatte rigtig mange børn til donorer for 6-8 år siden, og de er nu nået til skels år og alder, hvor de skal bestå 10. eller 12. klasses eksamen, samtidig med at hormonerne cirkulerer i kroppen på dem. Tidligere var

eksamenskravene ude på landet noget mere lempelige end i hovedstaden, men nu bliver hele landet vurderet ens. Så nu er det under en femtedel, der består 10. klasse i første forsøg i hele Solukhumbu District. Vi er dog ret stolte over at kunne sige at det er lige knap halvdelen i Bhanke Kommune og af dem har lidt under halvdelen gået i Chhimbu Skole, selv om den kun udgør en tiendedel. I øjeblikket har vi 18 børn, der er dumpet og går til reeksamen og nogle af dem endda re-reeksamen. Dumper de i 1-2 fag, så kan de straks gå op igen, men ellers må de tage hele året om. Men derudover er der 13 som er droppet ud af skolen. De fleste fordi de er dumpet flere gange, mens andre har fundet arbejde eller er blevet gift. Og så har vi endelig 3, der har afsluttet skolen med en afgangseksamen. Disse tre grupper udgjorde i år knap en femtedel af vore børn, og de næste par år vil deres andel øges yderligere. Det giver en masse ekstra arbejde til både Janaki og mig.

For et par år siden fandt vi, at de fleste af dumpekandidaterne ikke passede deres skole ordentligt, så vi besluttede ikke at give dem støtte i det år, hvor de gik om. Nu må vi erkende at det stadig er korrekt for nogle af dem, men absolut ikke for alle. Nogle er virkelig ihærdige, men sid-

der bare ikke inde med den viden der skal til. Vi arbejder på, at finde kriterierne for hvem der er hvem, så vi kan hjælpe de, der arbejder hårdt og tage støtten fra dem, der bruger pengene til tant og fjas.

Jeg har egentlig kun nogle enkelte pralehistorier. Tsering Doma Rai startede hos os for 9 år siden, men den kloge pige stoppede efter 10. klasse på grund af pres fra sin alenemor, for at tjene penge til familien som kassedame. Jeg fik fat i den deprimerede pige og overbeviste hende om, at hun skulle læse Handels Bachelor. Nu er hun blevet færdig og har straks fået job i en engelsk NGO, der minder om vores, hvor hun er blevet scholarship koordinator, og så er den sprudlende unge kvinde også blevet gift. Og så er der jo Jangbu Dentist, som nu læser Master i Kina; ham der blev nummer et i klassen foran 70 kinesere, efter først at skulle lære kinesisk. Nu bliver han snart færdig og har fået skrevet sin Master-tese. Den er blevet optaget i Journal of British Society of Orthodontics. Mingma Doma blev færdig som Health Assistant og søger nu job hjemme i Junbesi. Ghita Rai dumpede til bachelor eksamen, men fik alligevel et godt kontor-

job, så hun nu har besluttet at sige tak for hjælpen og selv klare sin re-eksamen.

Men så har vi også nogle ulykkelige skæbner. Lille Dawa Phuti fra Mopung blev syg med tuberkulose og to måneder senere var hun død. Rinji Sherpa druknede i Kathmandu's eneste svømmebassin. Og så var der Santosh Bashnet, som fik støtte fra vores Fond til at læse til Health Assistant. Sidste år kunne jeg ønske ham til lykke med vel overstået eksamen, hvor han blev nummer et. En uge senere blev han syg med Japansk Hjernebetændelse. En måned senere besøgte jeg ham på sygehuset, hvor han knap kunne genkende mig. Han kom hjem i hytten i Sagardanda, hvor han lå næsten uden bevidsthed og næsten lammet i knap et år, før han døde en uge før jeg kom til Nepal. Og Dawa Jangmu. Hendes mor døde for et par år siden og hendes far blev sær. Hun dumpede to gange. Hendes bror forsvandt. Hun rejste illegalt til Hongkong, blev opdaget ved et rutinecheck og sidder nu i fængsel. Forleden blev skelettet af hendes bror fundet i skoven, genkendt på sit armbåndsur.

Mange af jer var med til at samle ind til de to tvillingedrenge med muskelsvind. Vi fik en ekstra håndsækning fra Skivehus Rotary Klub, og så skiftede vi det gamle frønnede bræddeskur ud med et nyt stenhus med køkkengrej, møbler, madrasser og varme tæpper. Den ene dreng døde en måned før de kunne flytte ind. Den anden døde 2 uger efter at have nydt det fine nye hus. De døde begge af lungebetændelse, fordi de ikke længere kunne hoste eller trække vejret ordentligt. Nu bor den tapre mor der alene med sine to tilbageblevne børn. Men måske ikke så meget

Laxman og hans mor en uge efter at de er flyttet ind

længere for hendes bortløbne husbond er nu blevet mægtig interesseret i hende igen, men han vil gerne have sin nye kone og sine nye 2 børn med ind i det nye hus. Nu blander vi os ikke mere, men afventer på tilskuerrækken.

Nu må jeg altså finde på noget positivt at slutte af med. Vi kan jo prøve med ambulanceprojektet. Det var 3 nye 4WD ambulancer, som jeg sammen med min mangeårige samarbejdende Rotary klub, skulle anskaffe til 3 afsides bjergområder, hvor folk døde på vej til et hospital. Især fødende kvinder var udsatte. Men projektet blev afvist af den internationale rotary-fond, så vi måtte finde på alternative løsninger. Vi fik dirigeret en udtjent lavbenet ambulance til det ene sted som en midlertidig løsning, og så begyndte vi at samle penge ind fra alternative kanaler. En af disse kanaler var I medlemmer af Himalayan Project. Vi fik samlet 29.020 kr ind fra 38 medlemmer. Det er så flot; tusinde tak for det. Så nu mangler

vi lige de sidste detaljer, så bliver de to ambulancer bestilt. Men den lille midlertidige ambulance holder ikke meget længere, så nu skal der til at arbejdes på en udskiftning til dén også.

Og her til allersidst, så har vi hejst Dannebrog over Ringmu Skole ude mellem bjergene. Nu er denne skole endelig blevet færdigrenoveret. Vi opgraderede all bygninger og byggede et flot toilet. Derefter overtog australieren Ian Millhouse projektet og lavede fysiklokale, computerrum og legeplads. Så Australiens og Nepals flag hang der allerede, da vi ankom medbringende Dannebrog i de rigtige dimensioner. Vi forklarede skolebestyrelsen om gamle Dannebrog og "at flage for Fanden" om natten. Med store forskrækkede øjne lovede de at stryge vort flag når skolen slutter og hejse det igen ved morgenparaden. På mange måder er vores gamle Dannebrog et smukt symbol på det, som vi danskere går rundt og laver i Upper Solu. Der er ingenting der maner som ... klart, tydeligt, stolt, gemytligt, venskabeligt, ligeværdigt, respektfuldt.

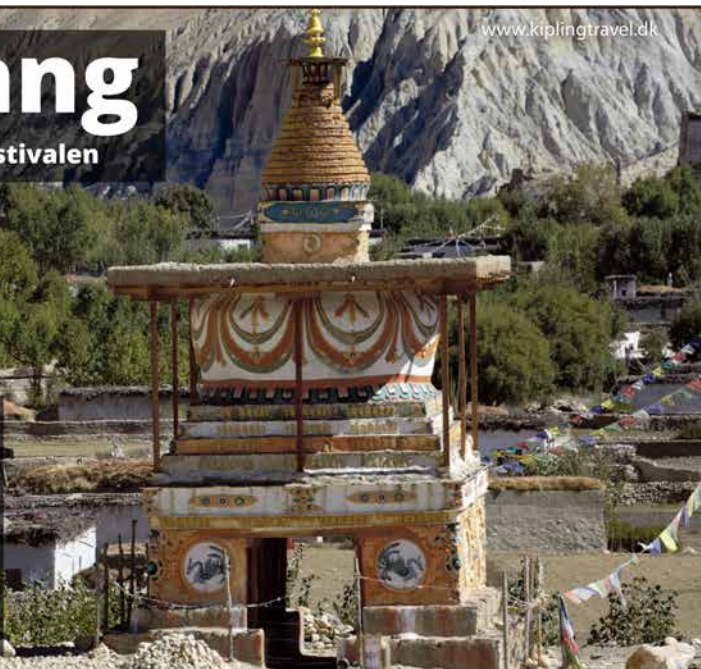

Mustang

Lo Manthang og Tiji festivalen

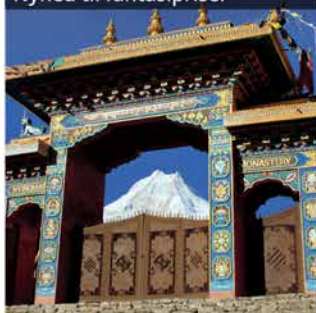
Nepals skjulte kongerige i Upper Mustang og fablernes Lo Manthang. Trekking nord for Himalaya i Transtibetanske landskaber og oplev Mustangs store Tiji festival i Lo, Mustangs hovedstad.

Afrejse 8/5. 24.980,-

Manaslu Rundt

Nyhed til fantasipriser

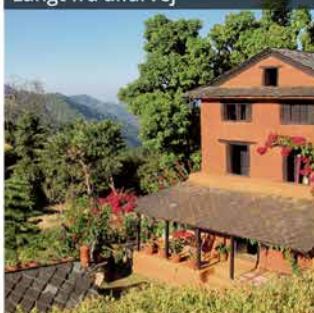

Manaslu som tehus trek. Gennem floddal til Yakoksens land med klostre og spændende landsbyer samt Larkya La Passet. Samlet set Nepals flotteste trekkingtur med de største variationer. Undervejs bor vi på Manaslus nye tehuse, hvor Kipling Travel har været med til at støtte oplæring i området.

Afr. 29/3, 5/10, 5/11. KUN 18.980,-

Kiplings trek

Langt fra alfarvej

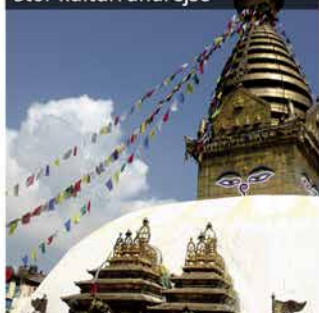

Er du til unikke og ubesøgte områder, en Nepalrejse langt fra turistruterne er dette sagen. Vandring uden store højder på den gamle karavanerute mellem Pokhara og Kathmandu - terrassemarker, landsbyer og udsigter til Annapurna, Langtang, Manaslu og Ganesh Himal.

Daglig afrejse. 11 dage. Fra 13.980

Kiplings Nepal

Stor kulturrejse

Kiplings store kulturrejse i Nepal med dansk rejseleder. Oplev Kathmandu og Kathmandu-dalen, den gamle kongeby Nuwakot med skolebesøg, samt bjergbyen Bandipur, Pokhara og Chitwan National Park. Tag med bag facaderne - et brag af en kulturrejse fra højland til lavland.

Afr. 28/3, 10/10. 12 dage, fra 16.480,-

Da vi mødte Siam

af Inga Rønn - Aage S. Hillersborg

I november 2014 var vi i Solukhumbu distriktet. Formålet med vores tur var både at opleve alt det smukke og vidunderlige, der findes i Nepal og at møde de børn, hvis skolegang vi støtter. Yderligere ville vi gerne have et lille indblik i de aktiviteter, Himalayan Project er involveret i.

Tidligere var det almindeligt at køre med bus fra Katmandu til Shivalaya og trekke derfra til Lukla og videre til Everest. Nu er det mere almindeligt at flyve til Lukla, men trekket fra Shivalaya er bestemt en god tur. Denne tur fører forbi Chhimbu.

Lonely Planet skriver om dette sted:

'Chimbu has a large school and several lodges, including the New Sherpa Rest House, opposite a tree-shaded chautara (resting place for porters) and the Hilltop Himalaya Lodge in a yard full of colourful flowers in pots'. Det lyder vidunderligt og romantisk, men de, der har været der – eller blot været i Nepal – ved nok, at det er lidt anderledes i virkeligheden.

Vi ankom til skolen i Chhimbu midt på eftermiddagen og blev budt velkommen på lærerværelset. Lærerne syntes ikke voldsomt optagede af undervisningen, der foregik i de tilstødende klasselokaler. Rundvisningen på skolen tog ikke lang tid – så stor var den nu heller ikke.

Kort tid efter, vi havde sat vores rygsække ved tehuset, stod der en lille, lidt sky og forsigtig dreng – det var Siam på 12 år. Lidt efter dukkede en flok jævnaldrende børn op, der skulle se, hvad der foregik. Sandsynligvis ikke af misundelse, men mere af interesse og anerkendelse af det, der blev Siam til del.

Siam tilbragte hele aftenen sammen med os og tæde lidt op med tiden, så han sluttede af med et 'See you tomorrow', da han løb hjem.

For de to andre børn, vi støtter, mødte vi den ene i hendes hjem sammen med hendes mor og søskende; for den anden mødte vi hendes mor.

I alle tre tilfælde er det en god oplevelse at se, at børnene og deres familier er glade og taknemmelige for den hjælp, vi kan tilbyde. Ligesom det var værdifuldt for os at møde børnene, er det også vores opfattelse, at det for dem var betydningsfuldt at møde os. Det hele bliver mere konkret på denne måde.

Very much welcome to Søren, Nanna, Ulla, Kurt and Janaki

En stor tak skal lyde til vore donorer, som i løbet af året har støttet vores arbejde i Upper Solu. Først og fremmest er det Helene og Bonnik hansen, der uden videre dikkedarer afleverede 200.000 kr til vores skolebyggeri i Chhiringkharka.

Men også PONA Foundation der giver os 16.000 \$ årligt de næste 5 år og derefter det halve i 5 år, fordi de gerne vil se at vore børn i Bhakanje får en bedre uddannelse.

Og Inspicos der lavede en konkurrence ved julefrokosten, hvor vindende hold måtte bestemme, hvad 25.000 kr skulle gå til, og det blev til os (*min kusine var med i det vindende hold*).

Man kan vel også takke Kulturstyrelsen

og alle de danskere der køber skrabelodder og gambler, for de har givet os 60.647,63 kr udelukkende til administration.

Og Kipling Travel der altid er med på en annonce. Bestil din rejse til Solu hos dem.

Åge Bliddal ønskede sig penge til HP i fødselsdagsgave. Det blev til 5.650 kr.

Og alle 156 fantastiske folk, der af private lommer har givet os 96.563 kr. Henrik med 14.000 kr. Hanne Fisker 5.650 kr. Birde 5.000 kr. Aase og Kaj 5.000 kr. Aage og Inga 3.000 kr. Karen 3.000 kr. Dorte 2.175 kr, og sådan kunne jeg blive ved, hvis der var plads til mere.

Tusind mange tak allesammen for jeres støtte.

Himalayan Project og alle vores projekter i Upper Solu gennemføres lige nu med støtte fra:

